KORTE MEDEDEELINGEN
OVER NEDERLANDSCHE PLAATSNIJDERS

DOOR
E. W. MOES.

II.

JACOB DE LATER werkzaam voor PIETER MORTIER.

AN de meeste boekprenten kunnen wij de plaatsnijders niet aanwijzen, want de met een naam of monogram geteekende vormen verreweg de minderheid tegenover het overgroote aantal dat een maar al te ruim veld voor het maken van conjecturen biedt. Soms komt evenwel een andere aanwijzing ons te hulp, zoo in het volgende contract, dat ik grijp uit de groote verzameling bescheiden die door wijlen DE ROEVER en door Dr. A. BREDIUS uit het Amsterdamsche notariële archief zijn afgeschreven, en die geleidelijk in Oud-Holland zullen worden uitgegeven.

20 Oct. 1696 contracteerde PIETER MORTIER „Const- en Boeckverkoper” met JACOB DE LATERE „plaatsnijder”, dat deze gedurende twee jaren zes dagen ’s weeks en tien uren daags, zooveel mogelijk „het daghlicht waarnemende”, voor hem zou werken. DE LATER beloofde daarbij „zijn werck zoo goet te zullen maken als het proeffstuckje van het Titelplaatje van DRELINCOURT ’t welck hy

tot een proeff van zyn konst alreede gemaacht heeft gehad''¹⁾. Hij zal zelf voor zijn gereedschap zorgen en gedurende die twee jaren voor niemand anders werken. MORTIER zal hem een behoorlijke kamer verschaffen en verder zorgen voor vuur en licht, mitsgaders voor „sterckwater en wasch''. Voor loon zal MORTIER f 12.— per week betalen, maar bij korter werk zal het werkloon in proportie lager zijn. Van die f 12.— zal MORTIER er iedere week f 10.— uitkeeren, en de rest na afloop van de twee jaren met een extra toelage van f 15.—

Uit deze acte, gepasseerd voor den notaris G. YPELAER, blijkt al aanstonds dat de JACOB DE LATER wiens begrafenis in de Nieuwe Kerk op 2 Nov. 1684 DE VRIES medegedeeld heeft²⁾, een ander is dan onze plaatsnijder.

Het gemis van een lijst van wat PIETER MORTIER uitgegeven heeft, maakt het onmogelijk, diens uitgaven van de jaren 1697 en 1698 alle ter hand te nemen ten einde DE LATER's werkzaamheid na te kunnen gaan. Ik ken slechts CHAMBERLAIN's *État présent d'Angleterre sous le Roy GUILLAUME III, traduit par M. D. N.*, in 1698 verschenen, en ABRAHAM VALENTYN's vertaling van „*Alle de werken van P. OVIDIUS NASO*'' van 1697. Het titelprentje in eerstgenoemd werkje is een niet onaardig etsje, waarop de koning is afgebeeld met de insignien van zijn koninklijke waardigheid bekleed, en zittende tusschen een geestelijke en een magistraatspersoon. Het prentje is niet geteekend, maar naar aanleiding van bovenbedoelde acte mogen wij het wel aan JACOB DE LATER toeschrijven.

Ook de vertaling van OVIDIUS bevat voor ieder der drie deeltjes een fraai etsje: Cupido die omgeven door bloemen strooiende amorettten den door duiven getrokken wagen bestuurt, voorafgegaan door allerlei geketenden. De vele prentjes in het tweede deel zijn evenwel het werk van COENRAED DECKER.

Vroeger hebben WILLEM SWIDDE, JOSEPH MULDER en ADRIAEN DE WINTER voor PIETER MORTIER gewerkt, bv. in het derde deel van zijn uitgave van BIZOT's *Histoire métallique de la République de Hollande*, in 1690 verschenen.³⁾

Het is hier de plaats op te merken dat er nog een andere plaatsnijder DE LATER heeft bestaan, wiens werken door KRAMM ook op naam van JACOB werden gebracht. Immers zoowel de twee rookende en drinkende boeren naar

1) Het is mij niet gelukt dit boekje van DRELINCOURT in handen te krijgen.

2) *Oud-Holland* III p. 157.

3) De prentjes van HENDRICK CAUSE in MORTIERS uitgave van de *Histoire de l'admirable Don Quixotte de la Manche* van 1696 staan ook al in de uitgave van ABRAHAM WOLFGANG van 1692, en zijn dus door WOLFGANG besteld.

ADRIAEN VAN OSTADE als de vroolijke matroos, door hem gesneden naar VAN PENEN¹⁾ en getiteld „*de Sterke Forshey*”, is geteekend: JAN DE LATER *fecit*. Van deze beide zwartekunstprenten, waarvan vooral de eerstgenoemde goede qualiteiten vertoont, is de eerste uitgegeven door PIETER PERSOY, de tweede door GERARD VALCK, hetgeen ook op de tweede helft der 17de eeuw, en naar Amsterdam wijst.

Het gemis der Amsterdamsche gildeboeken doet zich hier weer geducht voelen.

Naar aanleiding van een door mij geuit vermoeden, dat de familie DE LATER tot de Waalsche kerk behoord heeft, had Mr. CH. M. DOZY de goedheid, de fiches in de Bibliothèque Wallonne te Leiden door te zien, echter zonder een bepaald resultaat te krijgen. Alleen bleek het, dat er een zeer uitgebeide Waalsche familie van dien naam bestaan heeft, waarin juist de voornamen JEAN en JACOBUS herhaaldelijk voorkomen. Daar evenwel het beroep nergens is aangegeven, en van anderen kant geen gegevens te mijner beschikking staan, moeten de nadere levensbijzonderheden van onze beide plaatsnijders vooralsnog onbekend blijven.

Onder het contract met PIETER MORTIER staat de handteekening:

Jacob De Labo

¹⁾ Hiermede is stellig bedoeld THEODOOR VAN PEE, van wien een gelijksoortige schilderij „*de Oostindievaarder*” van 1697 in het bezit is van Mr. A. H. H. VAN DER BURGH te 's Gravenhage.